

## Position Paper Circulair Bouwen

Circulair bouwen is een toekomstbestendige en betere manier van bouwen. Een circulair gebouw levert meer waarde op voor toekomstige gebruikers en onze maatschappij. Daarnaast gaan we efficiënter om met materialen en producten, we voorkomen een toekomstige afvalberg en we verlagen onze CO<sub>2</sub>-uitstoot en milieu-impact.

Vanuit Copper8 werken we dagelijks met koplopers in de bouwsector die met circulair bouwen aan de slag willen: opdrachtgevers, aannemers en producenten. Deze partijen lopen echter aan tegen de bestaande (traditionele) manier van werken, tegen een ongelijk speelveld en tegen een overheid die wel ambitie uitspreekt en goede initiatieven steunt, maar moeite heeft om serieus door te pakken.

### Vertrekpunt: Circulair bouwen is meer dan een goede milieuprestatie

In het huidige nationale beleid wordt in de nieuwbouw van gebouwen gestuurd op twee duurzaamheidsprestaties: de BENG (energieprestatie) en de MPG (milieuprestatie). In de aanleg, vervanging en het onderhoud van infrastructuur ontbreekt deze wettelijke sturing, maar wordt vanuit inkoop veel gestuurd op de MKI (milieuprestatie). Met deze sturing op de milieu-impact geeft de Rijksoverheid invulling aan “circulair bouwen”.

De circulaire manier van bouwen gaat **breder dan alleen sturen op de milieuprestatie**. Denk daarbij aan het toepassen van meer hergebruikt en natuurlijk materiaal, aan het voorkomen van bouwafval, aan aanpasbaar ontwerpen of aan losmaakbare onderdelen.

Met deze bredere manier van kijken creëert **circulair bouwen meerwaarde voor eigenaren, gebruikers en de maatschappij**. Eigenaren kunnen gebouwen of onderdelen eenvoudiger aanpassen, waardoor kostbare verbouwingen of renovaties voorkomen worden. Gebruikers ervaren gebouwen door het gebruik van natuurlijk materiaal als prettiger en gezonder. Maatschappelijk leidt circulair bouwen tot een lagere CO<sub>2</sub>-uitstoot en milieu-impact, het behoud van waardevolle materialen en meer lokale werkgelegenheid.

Omdat steeds meer partijen in de bouwsector vanuit dit brede perspectief met circulair bouwen aan de slag willen, hebben zij het initiatief genomen om **Het Nieuwe Normaal als eenduidige taal** op circulair bouwen te ontwikkelen (zie tabel). 100+ partijen hebben inmiddels aangegeven hiermee aan de slag te gaan. Met negen indicatoren en duidelijke ambitieniveaus kunnen opdrachtgevers en opdrachtnemers afspraken maken over haalbare circulaire prestaties.

Veel marktpartijen willen aan de slag – en zetten al eerste stappen – op circulair bouwen. Bouwmateriaal-producenten werken aan betere productprestaties, architecten passen circulaire ontwerpprincipes toe en aannemers zoeken naar nieuwe ketenpartners. Wel vragen alle marktpartijen om eenduidigheid over projecten en organisaties heen. Deze **eenduidigheid is nodig om investeringsperspectief te creëren**. Daarbij zijn er drie randvoorwaarden die op orde moeten zijn om deze circulaire, toekomstbestendige en betere manier van bouwen sectorbreed toe te passen.

| Thema            | Indicator                                   |
|------------------|---------------------------------------------|
| Milieu-impact    | Milieu-impact (MPG)                         |
|                  | Materiaalgebonden CO <sub>2</sub> -uitstoot |
|                  | Materiaalgebonden CO <sub>2</sub> -opslag   |
| Materiaalgebruik | Herkomst materialen                         |
|                  | Gezonde materialen                          |
|                  | Omgang restmateriaal bouw                   |
| Waardebehoud     | Adaptief vermogen                           |
|                  | Losmaakbaarheid                             |
|                  | Hergebruikpotentie                          |

Tabel: Het Nieuwe Normaal op circulair bouwen

### Voorwaarde 1: Een overheid die richting durft te geven

De bouw is een grote en diverse sector, met een relatief traditionele manier van werken. We kunnen niet verwachten dat alle opdrachtgevers, consumenten en eindgebruikers deze kennis hebben en uit zichzelf aan de slag gaan. We kunnen ook niet verwachten dat al deze partijen adviseurs in moeten huren om zich te laten bijscholen. Een **heldere visie en bijbehorende (aankondiging van) regelgeving voor circulair bouwen** is daarom nodig.

#### Acties

- Omarm Het Nieuwe Normaal als eenduidige taal voor circulair bouwen en hanteer ook in Nederland Europese uitgangspunten zoals het Level(s)-raamwerk
- Breid de sturing vanuit wet- en regelgeving op de milieuprestatie uit met sturing op gezonde materialen, aanpasbaarheid en losmaakbaarheid.
- Introduceer voor renovatie van (o.a.) woningen streefwaarden voor de milieuprestatie.
- Organiseer meer dwingende sturing in aanbestedingen van infrastructuur vanuit publieke opdrachtgevers, om investeringsperspectief voor de markt te creëren.

### Voorwaarde 2: Focus niet alleen op nieuwbouw, ook op bestaande bouw

Bij circulair bouwen is er op dit moment veel aandacht voor nieuwbouw van woningen en infrastructuur. Tegelijkertijd ligt er een grote opgave in de bestaande gebouwde omgeving, waar onder meer 8 miljoen woningen en ruim 200 bruggen en viaducten moeten worden gerenoveerd. In de woningbouw is het van belang de betaalbaarheid en kwaliteit te verbeteren met een betere energieprestatie. In de infrastructuur willen we toekomstige verkeershinder voorkomen. Daarbij liggen **grote kansen voor circulair bouwen**, waaronder hergebruik van installaties en glas in woningen en preventief onderhoud in de infra.

#### Acties

- Zet in de woningbouw in op levensduurverlenging van installaties, hergebruik van glas en toepassing van biobased isolatie om renovatie gezonder en betaalbaarder te maken
- Investeer in de infrastructuur in levensduurverlenging en (preventief) onderhoud, om toekomstige verkeersoverlast te verminderen

### Voorwaarde 3: Circulaire investering als financieel aantrekkelijke investering

De investeringskosten van een circulair bouwproject zijn op dit moment vaak nog hoger dan bij een traditionele manier van bouwen. Dat komt vooral doordat arbeid – handwerk – in Nederland relatief duur is. Daarnaast wordt CO<sub>2</sub>-uitstoot nog beperkt belast en is overige milieu-impact 'gratis'. Dat maakt duurzame en hergebruikte materialen vaak nog duurder in de aanschaf. Ondanks dat er een businesscase ligt over de hele levenscyclus, moet dit in de investeringskosten aantrekkelijk zijn om tot opschaling te kunnen komen.

#### Actie

- Onderzoek welke lastenverschuiving nodig en mogelijk is om de circulaire businesscase de betaalbare businesscase te maken. (Wij hebben al een eerste voorzet gedaan.)

Copper8 is een adviesbureau op het gebied van circulaire economie. Veel van haar projecten zijn in de bouw en de gebouwde omgeving. Copper8 werkt zowel aan de opdrachtgevende en opdrachtnemende kant aan voorbeeldprojecten die laten zien wat er al kan. Naast ons advieswerk doen we eigen onderzoek naar wat er nodig is om de transitie naar een circulaire economie te versnellen. Daarbij stellen we bestaande spelregels ter discussie, agenderen we nieuwe onderwerpen en laten we zien wat er al kan.